

PROJEKT
Gloria victis
150 ROCZNICA WYBUCHU
POWSTANIA STYCZNIOWEGO
DLA SZKÓŁ GIMNAZJALNYCH
I PONADGIMNAZJALNYCH

Z inicjatywy Komisji Dydaktycznej Zarządu Głównego PTH

**Organizatorzy: Elbląski Oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego,
WMODN w Elblągu,
II Liceum Ogólnokształcące,
IV Liceum Ogólnokształcące**

ELBLĄG 2013

I. Cele projektu

- **upamiętnienie rocznicy wybuchu powstania styczniowego;**
- **ukazanie skutków powstania styczniowego oraz ocena jego miejsce w polskiej tradycji narodowowyzwoleńczej;**
- **kształtowanie patriotycznych i obywatelskich postaw młodzieży;**
- **ocena powstania styczniowego dla rozwoju nowoczesnego narodu polskiego;**
- **planowanie, organizowanie i ocenianie własnej nauki, przyjmowanie za nią odpowiedzialności,**
- **skuteczne porozumiewanie się w różnych sytuacjach, prezentacja własnego punktu widzenia, poprawne posługiwanie się językiem ojczystym, przygotowanie do publicznych wystąpień,**
- **rozwiązywanie problemów w twórczy sposób,**
- **poszukiwanie, porządkowanie i wykorzystywanie informacji z różnych źródeł**

II. Tematyka projektu

- 1. Chwała czy hańba zwyciężonym? - debata oksfordzka**
- 2. Sesja popularno-naukowa Echa powstania styczniowego w polskiej twórczości narodowej**
- 3. Miejska gra dydaktyczna dla gimnazjów w ramach rywalizacji drużynowej**

III. Struktura i opis zajęć

1. Chwała czy hańba zwyciężonym? - debata oksfordzka

W każdej ze szkół ponadgimnazjalnych proponujemy przeprowadzenie debaty oksfordzkiej zgodnie z załączonym opisem metody i szczegółowym scenariuszem zajęć.

Po przeprowadzonej debacie każda szkoła zgłasza po 4 swoich przedstawicieli (2 po stronie propozycji, 2 po stronie opozycji) do debaty miejskiej.

Uczniowie powinni być przygotowani merytorycznie i posiadać materiał źródłowy popierający ich argumenty. Każdy podstolik będzie zawierał informację, o tym czyją szkołę reprezentują uczniowie.

Najlepsi uczniowie i ich nauczyciele zostaną wyróżnieni.

2. Sesja popularno-naukowa: Echa powstania styczniowego w polskiej twórczości narodowej.

Powstanie styczniowe odbiło się głośnym echem w literaturze, sztuce i filmie. Proponujemy przygotowanie referatów i prezentacji (maks. 15 min), które zostaną wygłoszone i przedstawione w wyznaczonym terminie. Dyskusja powinna ogniskować się wokół problemu „Czy powstanie styczniowe może także dziś stanowić temat inspirujący dla twórców oraz interesujący dla czytelników i widzów?”.

Najlepsi uczniowie i ich nauczyciele zostaną wyróżnieni.

3. Miejska gra dydaktyczna dla gimnazjów w ramach rywalizacji drużynowej

Szkoła gimnazjalna przygotowuje 3 – osobową drużynę do gry miejskiej.

Każda drużyna powinna być przygotowana do rozwiązania zadań i problemów związanych z poniższymi zagadnieniami:

- geneza, przebieg i skutki powstania styczniowego
- organizacja powstańczego państwa podziemnego
- przywódcy i podziały polityczne w łonie przywódców powstania styczniowego
- sprawa chłopska w powstaniu styczniowym
- mapa, obrazy i symbolika powstania styczniowego
- państwa i narody europejskie wobec powstania styczniowego

Drużyny będą zbierać punkty przy różnych stanowiskach.

Najlepsi uczniowie i ich nauczyciele zostaną wyróżnieni.

Instrukcje i materiały:

Nauczyciele pracują z uczniami w oparciu o treści podstawy programowej wykorzystując dostępne na rynku edukacyjnym podręczniki szkolne oraz literaturę przedmiotu według własnego uznania.

Dla dociekliwych proponujemy:

P. Jasienica, Dwie drogi. *O powstaniu styczniowym*, W-wa 1963.

S. Kieniewicz, *Powstanie Styczniowe*, W-wa 1983.

Powstanie Styczniowe 1863-1864. Aspekty militarne i polityczne, red. Wojtasik, W-wa 1995.

F. Ramontowska, *Tajemne państwo polskie*, W-wa 1999.

I. Chwała czy hańba zwyciężonym? - debata oksfordzka - instrukcja dla moderatorów

1. Podajcie klasie temat i cel spotkania. Przedstawcie opis metody i wybierzcie

- prowadzących.
2. Określcie ramy czasowe wystąpień i wyznaczcie czas ekspertom. Poinformujcie uczestników dyskusji, ile czasu będzie miał każdy z nich na zadanie pytania lub wygłoszenie poglądu.
 3. Przedstawcie ekspertów
 4. Poproście ich o wystąpienie i zaprezentowanie tezy (5 po stronie propozycji, 5 po stronie opozycji)
 5. Zaproście uczestników do dyskusji i przestrzegajcie jej zasad.
 6. Na zakończenie dyskusji zebrane wnioski zapiszcie na plakacie.

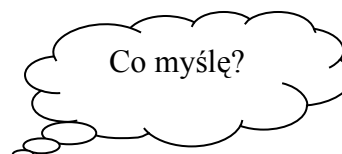
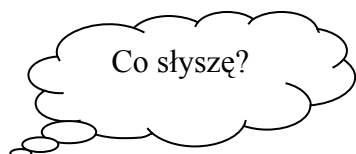
Pozostałą część klasy dzielimy na kilkusobowe zespoły i polecamy, by w trakcie prezentowania problemów przez ekspertów zapisali na kartkach pytania odnoszące się do niezrozumiałych dla nich zagadnień. Prosimy, by ustalili co jeszcze chcieliby wiedzieć i czego nie zrozumieli. Kartki te oddają prowadzącym dyskusję.

II. Prezentacja

Prowadzący rozpoczynają zajęcia (zgodnie z zamieszczoną poniżej instrukcją do debaty). Oddają głos ekspertom i czuwają nad prawidłowością przebiegu spotkania. W trakcie trwania dyskusji na plakacie zapisują główne tezy ekspertów, a na zakończenie - wnioski uczestników dyskusji.

III. Podsumowanie debaty

Na tablicy wieszamy:

Czytamy fragment poematu C. K. Norwida *Tyrtej. Proplog III*.

*I coraz to z Ciebie, jako z drzazgi smolnej,
Dokoła lecą szmaty zapalone;
Gorejąc, nie wiesz, czy? Stawasz się w o l n y m,
Czy to co t w o j e ma być zatracone?
Czy popiół tylko zostanie i zamęt,
Co idzie w przepaść z burzą? Czy zostanie
Na dnie popiołu gwieździsty dyjament,
Wiekuistego zwycięstwa zaranie.*

i pytamy uczniów o ich odczucia i wrażenia wynikające z konfrontacji treści debaty z usłyszanym wierszem. Po wysłuchaniu wypowiedzi uczniów omawiamy znaczenie powstania styczniowego dla trwania narodu polskiego. Nawiązujemy do wypowiedzi konserwatysty krakowskiego Pawła Popiela i na tej podstawie formułujemy ostateczną ocenę powstania.

Niech przed Bogiem, krajem i potomnością odpowiedzą lekkomyślni sprawcy tych nieszczęść. Niech spadnie na ich sumienie krew najzacniejszej polskiej młodzieży, łzy tulu ojców i matek, niech odpowiedzą za wykorzenienie narodu polskiego. Bo próżno na samego nieprzyjaciela składać odpowiedzialność; spada ona na tych, co wywołali wojnę nierówną bez przygotowania, broni, dowódców, sprzymierzeńców.

Komentarz do debaty

Na dwa tygodnie przed rozpoczęciem debaty zapoznajemy uczniów z problematyką zajęć. Wybieramy ochotników do odegrania roli ekspertów tematu: **Chwała czy hańba zwyciężonym w powstaniu styczniowym?** Jeśli nikt się nie zgłosi, wskazujemy uczniów, którzy taką rolę powinni odegrać. Rozdajemy instrukcje.

Instrukcja dla eksperta I (1 po stronie propozycji, 1 po stronie opozycji)

- Znajdź informacje dotyczące genezy powstania styczniowego
- Zaznacz w książkach fragmenty najbardziej pasujące do twojego tematu. Przygotuj ilustracje, które pomogą ci zaprezentować problem.
- Spotkaj się z kolegami mającymi wystąpić w roli ekspertów.
- Ustalcie kolejność waszych wystąpień oraz czas, niezbędny do zaprezentowania wszystkich problemów.
- Pamiętaj, żeby swoje wystąpienie zakończyć tezą, którą zapiszesz na plakacie.

Instrukcja dla eksperta II (1 po stronie propozycji, 1 po stronie opozycji)

- Znajdź informacje dotyczące militarnej organizacji powstania styczniowego
- Zaznacz w książkach fragmenty najbardziej pasujące do twojego tematu. Przygotuj ilustracje, które pomogą ci zaprezentować problem.
- Spotkaj się z kolegami mającymi wystąpić w roli ekspertów.
- Ustalcie kolejność waszych wystąpień oraz czas, niezbędny do zaprezentowania wszystkich problemów.
- Pamiętaj, żeby swoje wystąpienie zakończyć tezą, którą zapiszesz na plakacie.

Instrukcja dla eksperta III (1 po stronie propozycji, 1 po stronie opozycji)

- Znajdź informacje dotyczące cywilnej organizacji powstania styczniowego
- Zaznacz w książkach fragmenty najbardziej pasujące do twojego tematu. Przygotuj ilustracje, które pomogą ci zaprezentować problem.
- Spotkaj się z kolegami mającymi wystąpić w roli ekspertów.
- Ustalcie kolejność waszych wystąpień oraz czas, niezbędny do zaprezentowania wszystkich problemów.
- Pamiętaj, żeby swoje wystąpienie zakończyć tezą, którą zapiszesz na plakacie.

Instrukcja dla eksperta IV (1 po stronie propozycji, 1 po stronie opozycji)

- Znajdź informacje dotyczące podziałów politycznych w łonie przywódców powstania
- Zaznacz w książkach fragmenty najbardziej pasujące do twojego tematu. Przygotuj ilustracje, które pomogą ci zaprezentować problem.
- Spotkaj się z kolegami mającymi wystąpić w roli ekspertów.
- Ustalcie kolejność waszych wystąpień oraz czas, niezbędny do zaprezentowania wszystkich problemów.
- Pamiętaj, żeby swoje wystąpienie zakończyć tezą, którą zapiszesz na plakacie.

Instrukcja dla eksperta V (1 po stronie propozycji, 1 po stronie opozycji)

- Znajdź informacje dotyczące sprawy chłopskiej w powstaniu styczniowym
- Zaznacz w książkach fragmenty najbardziej pasujące do twojego tematu. Przygotuj ilustracje, które pomogą ci zaprezentować problem.
- Spotkaj się z kolegami mającymi wystąpić w roli ekspertów.
- Ustalcie kolejność waszych wystąpień oraz czas, niezbędny do zaprezentowania wszystkich problemów.
- Pamiętaj, żeby swoje wystąpienie zakończyć tezą, którą zapiszesz na plakacie

Opis metody

DEBATA OKSFORDZKA

Metoda ta jest jedną z form debaty - pozwala na szczegółową analizę i problemu i podjęcie decyzji. Rządzi się ona jednak swoimi prawami: wymaga specjalnego układu sali i spełnienia kilku specyficznych zasad organizacyjnych. Kolebką tej metody jest Oksford, gdzie od 1823 r. działa Oksfordzka Unia Debatancka.

Przebieg¹

W debacie biorą udział dwa kilkusobowe zespoły, które zajmują przeciwstawne stanowisko w dyskutowanej sprawie. Debatę prowadzi marszałek, wskazane jest także powołanie sekretarza debaty.

¹Opis metody podano za: M. Rutkowska-Pasza, *Biblioteczka poszukiwań. Historia i wiedza o społeczeństwie*, Warszawa 1995.

Temat debaty musi być sformułowany w postaci jasno określonej tezy.

Jako pierwszy zabiera głos mówca broniący tezy, potem do głosu dochodzi jej przeciwnik. Czas jednego wystąpienia musi być z góry określony. Marszałek winien pilnować, by mówcy go nie przekraczali.

Po wystąpieniach głównych mówców udział w dyskusji mogą wziąć słuchacze, którym głosu udziela marszałek. Słuchaczy obowiązuje zasada zabierania głosu na przemian przez zwolenników i przeciwników tezy.

Ukoronowaniem debaty jest głosowanie - publiczność decyduje wtedy, czyje argumenty bardziej ją przekonały. Ocenie głosujących powinna podlegać nie tyle sama teza, co argumenty i sztuka retoryczna reprezentowana przez obie strony. Głosować można przez podniesienie rąk, przeliczenie osób, które po debacie zajęły miejsca w ławach zwolenników lub przeciwników tezy.

Marszałek i sekretarz mają obowiązek zachowania ścisłej bezstronności. W szczególnych przypadkach marszałek może wyprosić z sali osobę łamiącą zasady debaty.

Do obowiązków sekretarza należy informowanie mówców o czasie, jaki pozostał im do końca wystąpienia (np. przez pokazywanie kartki z liczbą minut).

Ważna jest przestrzenna organizacja sali. Ławy zwolenników i przeciwników tezy ustawione są naprzeciw siebie. Główni mówcy zasiadają w pierwszych rzędach, za nimi zajmują miejsca osoby, które sympatyzują z jedną bądź z drugą stroną. Na ławach ustawionych prostopadle do debatujących stron zasiadają ci, którzy jeszcze nie zdecydowali się na poparcie którejś ze stron. W przeciwległym końcu sali, najlepiej na podwyższeniu, siedzą marszałek i sekretarz debaty (patrz schemat).

Uczestnicy debaty mogą zmieniać miejsca tylko w przerwach między wystąpieniami.

Harmonogram:

1. Ogłoszenie o projekcie do 31.10. 2012
2. Nadsyłanie zgłoszeń o uczestnictwie w projekcie do 12. 11. 2012
3. Nadesłanie imiennego składu drużyn do wybranych tematów projektu 7.01.2013
4. **Prezentacja projektu 19-20.03.2013 r.**

KARTA ZGŁOSZENIA DO UDZIAŁU W PROJEKCIE
Gloria victis
150 ROCZNICA WYBUCHU
POWSTANIA STYCZNIOWEGO

.....
(NAZWA SZKOŁY)

.....
(ADRES SZKOŁY)

.....
(TEL. FAX. E -MAIL)

PROSZĘ PODKREŚLIĆ WYBRANĄ TEMATYKĘ PROJEKTU

1. Chwała czy hańba zwyciężonym? - debata oksfordzka
2. Sesja popularno-naukowa Echa powstania styczniowego w polskiej twórczości narodowej
3. Miejska gra dydaktyczna dla gimnazjów w ramach rywalizacji drużynowej

Korespondencję proszę wysyłać drogą e-mail lub tradycyjną pocztą na adres:

i.pozdziech@wmodn.elblag.pl

Irena Poździech

WMODM

wojska Polskiego 1

82-300 Elbląg

Opracowanie: Maria Kubacka, Prezes Elbląskiego Oddziału PTH,
Irena Poździech, konsultant historii i WOS w W-MODN w Elblągu,

na podstawie *Historia, Poradnik dla nauczyciela liceum i technikum,*
Klasa II, cz.1, GWO, 2004.